

Kodin energiakysely 2019 – tuloksia Suomesta

ASSIST-hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin Horisontti 2020 -hanke- ja innovaatio-ohjelmasta avustussopimuksen Nro 754051 nojalla. Tässä raportissa esitetyt mielipiteet ovat tekijöiden omia, eikä niitä voida pitää Euroopan komission tai EASMen (Pienistä ja keskisuurista yrityksistä vastaavan toimeenpanoviraston) virallisina kantoina.

Sisältö

Johdanto.....	2
Kyselytutkimuksen toteuttaminen.....	2
Keskeisimmät tulokset	3
Kuluttajien kommentteja omasta kodin energiakäytöstä ja -säästöstä.....	7
Yhteenveto.....	9
Liite: Haastattelukysymysrunko.....	10

Johdanto

ASSIST-hankkeen Kodin Energiakyselyyn vastanneet kuluttajat tietävät, miten säästää energiaa, ja että lämpötilan lasku on tehokkain tapa säästää energiaan kuluvaan rahaa. Kuluttajakyselyn kohdeyleisönä oli omakotitaloasujat ja vanhukset, jotka kuuluvat aikaisemmin todettuihin energiaköyhyyden riskiryhmiin¹. Vastaajista 38% koki kotitalouden lämmitysmenot merkittäväksi taloudelliseksi haasteeksi, ja moni myös raportoi tinkiensä asumismukavuudestaan lämmitykseen kuluvan rahan säästämiseksi. Kyselytutkimus toteutettiin kohdennetusti, yhteistyössä ASSIST-hankkeen vanhustyötä ja energianeuvontaa tekevien yhteistyökumppaneiden kanssa elokuun 2019 ja tammikuun 2020 välillä.

Yhteenvedon kirjoitti Sini Numminen toukokuussa 2020.

Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Kodin Energiakyselyn tarkoituksena oli selvittää suomalaisten kuluttajien näkemyksiä liittyen heidän kokemuksiinsa energiakustannuksiin ja omaan asuinmukavuuteen. Kysely oli osa ASSIST-hankkeen laajempaa tutkimusta, jonka avulla muun muassa selvitettiin energianeuvojen vaikutusta energiaköyhyyden riskiryhmiin lukeutuvien eurooppalaisten kuluttajien energiankäyttöön ja -säästöön. Tästä eurooppalaisesta tutkimuksesta ja -metodista voi lukea raporteista D4.4, D4.6 ja sen tuloksista raportista D4.7 Final report on HEA Network Activity, Saved Energy, and Increased Comfort Level, jotka löytyvät ASSIST-hankkeen internet-sivuilta. Myös Suomen Kodin energiakyselyn kysymykset noudattelivat vuonna 2018 tehtyä eurooppalaista kyselypohjaa. Kyselyn toteutti Suomessa VaasaETT.

Tässä raportissa keskitytään suomalaisten kuluttajien vastauksiin ja pohditaan, millaisena energiaköyhyys voi näyttäytyä Suomessa.

Kyselyä mainostettiin elokuun ja joulukuun 2019 välillä, kohdennetusti haavoittuville kuluttajaryhmille. Sähköisiä kyselyitä markkinoitiin ASSIST-

¹ Laura Oja, Anu Vaahtera, Iivo Vehviläinen, Sanna Ahvenharju ja Laura Hakala (2013). Selvitys energiaköyhyydestä—Kotitalouksien energiakustannukset. Ympäristöministerö.

hankkeen sähköpostilistalla, jossa on tuhansia aikaisempaan hankkeen kuluttajakyselyyn vastanneita henkilöitä². Kysely oli lyhyt, ja sen arvioitiin olevan täytettävissä kymmenessä minuutissa, jolloin varmistettiin suurempi vastaajajoukko. Sähköisesti saatavilla oli myös laajempi kodin energiakatsaus, jonka avulla vastaaja sai vastuksistaan riippuen räätälöityjä energiansäästövinkkejä.

Myös tulostettuja kyselyitä jaettiin laajasti syksyn tapahtumissa. Ennen kaikkea kyselyä jakoivat sellaiset ASSIST-hankkeessa mukana olevat energiatuutorit, joilla oli päivittäin mahdollisuus tavata kuluttajia, jotka saattavat kuulua energiaköyhyyden riskiryhmiin ympäri Suomen. Muun muassa Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojat jakoivat syksyllä 2019 satoja kyselyitä asiakkailleen korjausneuvontakäyntien aikana (etenkin Pirkanmaa; Keski-Suomi; Satakunta; Häme; Etelä-Karjala ja Kymenlaakso; Etelä-Savo; Pohjois-Savo ja Kajaani; Pohjois-Karjala; Etelä-Pohjanmaa; Lappi; Uusimaa). Myös Suomen kylät ry:n kyläavustajat, Aalto-yliopiston energiatieteiden opiskelijat, Pääkaupunkiseudun Nuorisoasunnot ry:n henkilökunta, Motiva Oy sekä maakuntien energianeuvojat Energianeuvonta Varsinais-Suomessa – Valonia, Ekokumppanit Oy, Kuopion kaupungin energianeuvonta, Feasib Consulting, Thermopolis Oy ja Satakunnan energianeuvonta jakoivat kyselyitä. Myös Lämmitysenergia Yhdistyksen Lämmöllä-lehdessä oli uutinen käynnissä olevasta kyselystä. Osallistujien kesken arvottiin viisi S-ryhmän lahjakorttia.

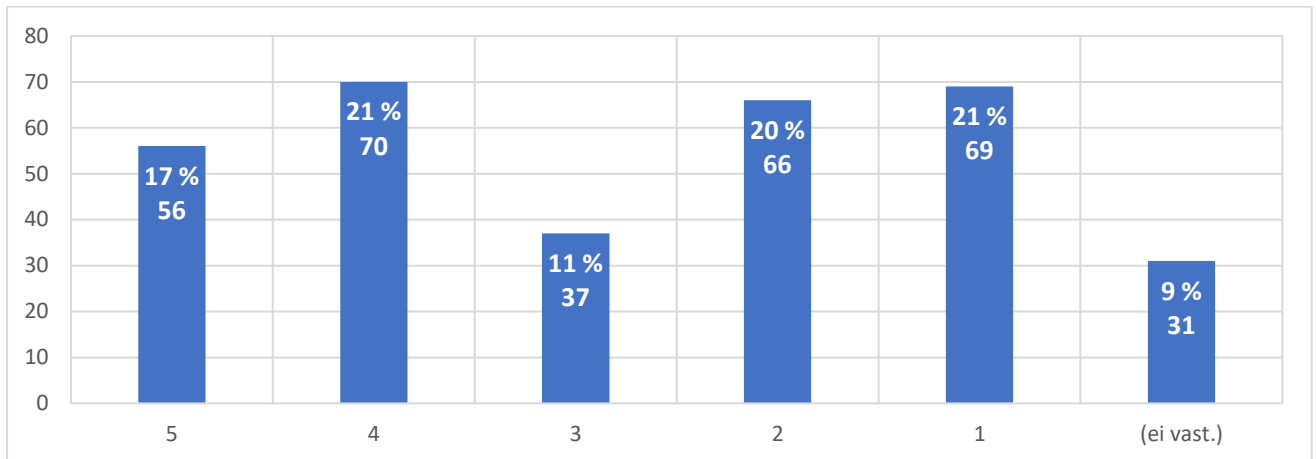
Kyselyitä jaettiin ja kerättiin syksyllä 2019. Vastauksia kyselyyn saatiin 329, suurin osa sähköisesti. Postin lakko marraskuussa 2019 osui harmilliseen ajankohtaan, joten osa paperisina levitetyistä kyselyistä luultavasti jäi kuluttajilta lähettämättä. Vastauksista valittiin haastatteluun tammikuussa 40 kuluttajaa, joiden voitiin vastausten perusteella ajatella kuuluvan haavoittuvien kuluttajien ryhmään. Haastattelussa käytiin läpi pitkälti samat kysymykset kuin kodin energiakyselyssä, mutta toisena tavoitteena oli keskustelun kautta tutkia, miten haastateltava kokee omat energiansäästömahdollisuudet, ottaen oman kodin olosuhteet huomioon. Suurin osa haastatteluun valituista asui haja-asutusalueilla, ja muualla kuin pääkaupunkiseudulla (pääkaupunkiseudulla asui vain kuusi haastateltavaa). Haastatellusta yli puolet oli eläkeläisiä.

Keskeisimmät tulokset

Tärkeä kyselyn avulla selvitettävä kysymys oli vastaajan henkilökohtainen kokemus oman kotitalouden lämmityskustannuksista, omat tulot huomioon

² Suomessa ASSIST-hankkeessa vuonna 2018 toteutettuun kuluttajakyselyyn vastasi yli 4600 kuluttajaa. Tuloksia voi ASSIST-hankkeen Internet-sivuilta raportista *Vulnerable Consumers and Fuel Poverty Report*, URL: https://www.assist2gether.eu/documenti/risultati/vulnerable_consumers_and_fuel_poverty_report.pdf sekä raportista *Vulnerable consumers market segmentation report*, URL: https://www.assist2gether.eu/documenti/risultati/vulnerable_consumers_market_segmentation_report.pdf

ottaen. Energiakustannusten suhteellisia osauksia kansalaisten tuloista tai menoista tarkastellaan tyypillisesti energiaköyhyyden mittareina. Energiakustannusten osuus kansalaisen menoista on Suomessa ollut viime aikoina keskimäärin 3-7% eri ikäryhmissä³.

Kuva: Vastaukset kysymykseen "Koen kotitalouteni lämmitysmenot merkittävänä taloudellisena rasitteena kotitalouteni tulot huomioon ottaen". 5 = Täysin samaa mieltä; 4 = Samaa mieltä; 3 = En tiedä; 2 = Hieman eri mieltä; 1 = täysin eri mieltä.; Ei vast. = ei vastausta. N=329.

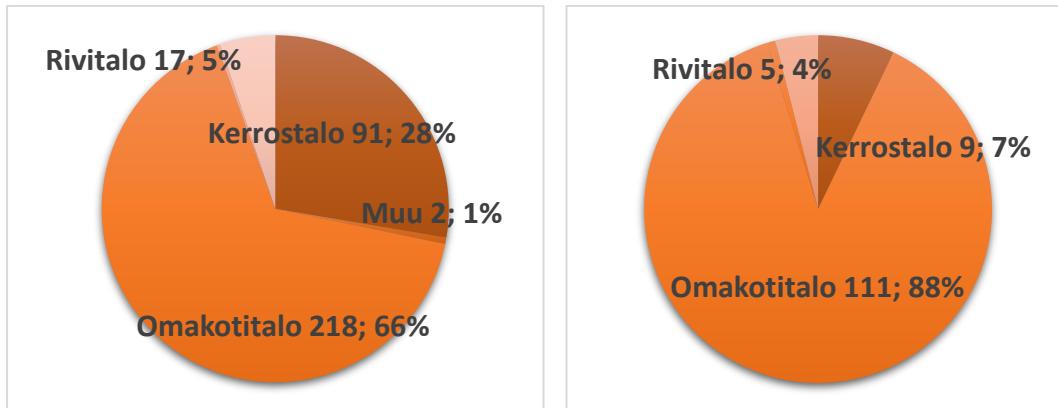
Vastaajista lämmityskustannukset olivat oman kokemuksen mukaan merkittäviä (21%) tai erittäin merkittäviä (17%) yli kolmasosalle vastaajista, oman kotitalouden tulot huomioon ottaen. Osuudet ovat suuret, mikä kertoo siitä, että vastaajiksi on valikoitunut energiaköyhyyden riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä (nk. haavoittuvia kuluttajia).

Vastauksia saapui tasaisesti ympäri Suomen. Suurin osa (88%) haavoittuvista kuluttajista asui omakotitalossa, loput kerrostaloissa tai rivitaloissa. Kaikista vastaajista 66% asui omakotitalossa, ja suurempi osa kerrostalossa. Ero johtuu luultavasti siitä, että lämmityskustannukset ovat usein kerrostaloasujien vuokraan tai muihin yleiskuluihin sitoutuneena. Kuitenkin, suhteettoman suuri energiankulutus saattaa joiden kerrostalojen tapauksissa olla osasyynä korkeaan vuokraan. Asiasta ei liene tehty moniakaan selvityksiä, joten emme voi tietää, onko asia Suomessa ongelma (asiaa ei myöskään tässä yhteydessä tutkittu).

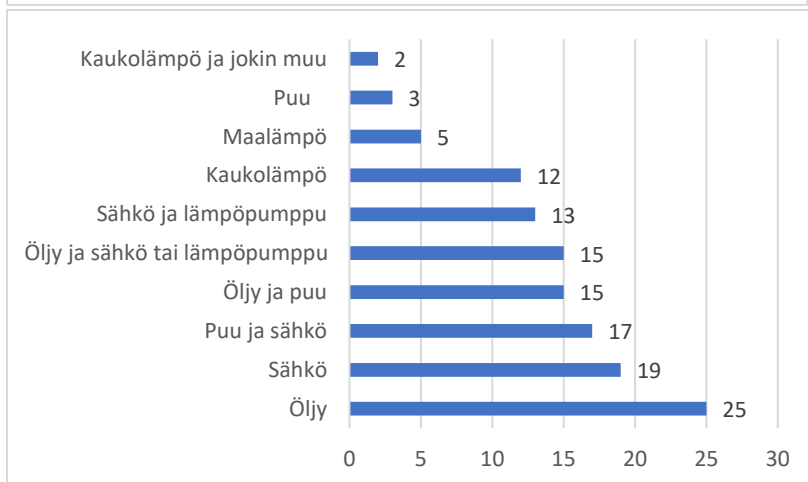
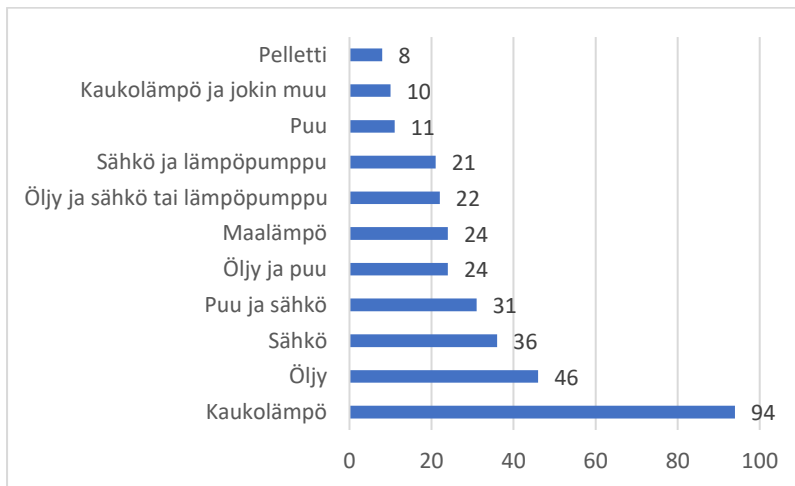
Öljy oli haavoittuvien kuluttajien tyypillisin lämmitysmuoto: heistä 44%:lla oli öljylämmitystä enemmän tai vähemmän käytössä; 21% tukeutui pelkästään öljyyn. Kaikista vastaajista öljyä käytti vain 18%. Ero selittynee pitkälti kerrostaloasujien vähäisellä määrällä tässä ryhmässä. Myös Ympäristöministeriön tutkimuksen mukaan öljylämmittäjät ovat energiaköyhyyden riskiryhmässä. Myös suora sähkölämmitys oli melko yleinen lämmitysmuoto (15% haavoittuvista, ja 11% kaikista vastaajista). Maalämpöä

³ Tilastokeskus: "001 -- Kotitalouksien kulutusmenot kotitaloustyyppin mukaan 1985-2016" Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat [Viitattu 9.3.2020]. Saantitapa: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tul__ktutk/statfin_ktutk_pxt_001.px/

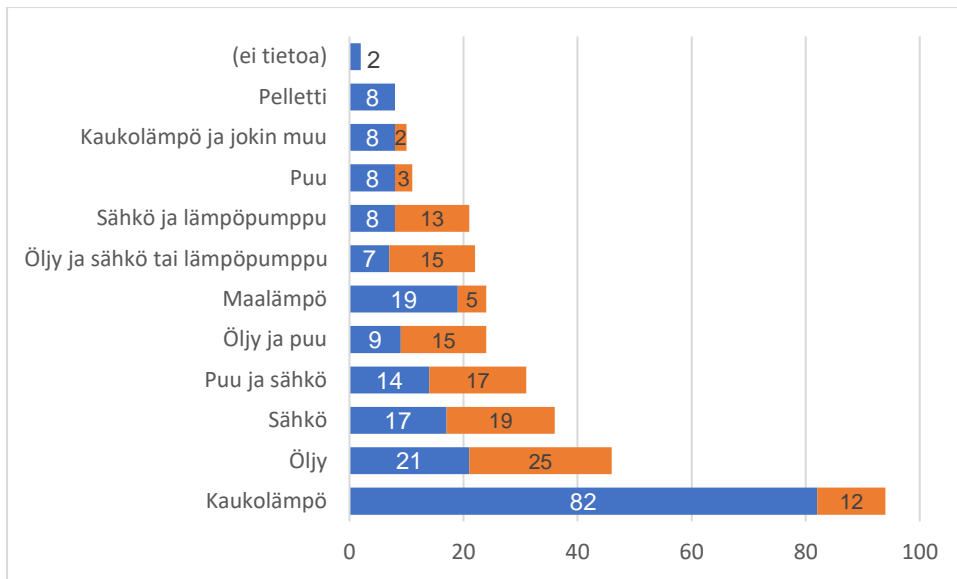
tai pellettejä hyödyntävät vastaajat kokivat vähiten haasteita lämmityskustannusten kanssa.

Kuva: Vastaajien asumistyyppi. Vasen: Kaikki vastaajat (N=329). Oikea: Vastaajat, jotka kokivat lämmityskustannukset merkittäväksi tai erittäin merkittäväksi rasitteeksi omalle kotitaloudelle (N=126). Kaikista vastaajista omakotitalossa asui 66%, mutta lämmityskustannukset haasteena kokevista omakotitaloasujia oli 88%.

Kuva: Vastaajien kodin lämmitysmuodot: Vasen kuva: kaikki; Oikea kuva: Ne, jotka kokivat lämmityskustannukset haasteeksi.

Kuva: Vastaajien kodin lämmitysmuoto. Öljy oli haavoittuvien kuluttajien tyypillisin lämmitysmuoto. Oranssilla on merkitty ne vastaajat, jotka kokivat lämmityskustannukset merkittäväksi taloudelliseksi haasteeksi, sinisellä muut vastaajat

Puu osoittautui monelle vastaajalle tärkeäksi lämmityslähteeksi, varsinkin tukevana lämmitysmuotona. Haastatteluissa muutama vanhus mainitsi puulämmitykseen liittyvän hankaluuden, kun oma fyysinen kunto on heikentynyt. Joskus vanhuksset ovat tästä syystä joutuneet siirtyä kalliimpaan lämmitysmuotoon, tai jopa kokonaan uusimaan lämmitysjärjestelmän. Näissä tilanteissa pilee energiaköyhyyden riskiä.

Vastaajat osottautuivat varsin tietoisiksi erilaatuisten energiansäästötoimenpiteiden vaikutuksista. 90% vastaajista raportoi tietävänsä, miten säästää kulutustottumuksilla ja hankinnoilla energiaa. Varmempia olivat ne vastaajat, joita energiakustannukset rasittivat taloudellisesti. Puolet puhelimitse tammikuussa 2020 haastatelluista 44 kuluttajasta kertoi tehneensä jo kaikki mahdolliset toimenpiteet energiakustannuksissaan säästämiseksi, mutta toivottu lämmitysjärjestelmän uusiminen tai energiatehokkuusremontti olisi vaikea tai mahdoton omassa tilanteessa toteuttaa.

	Vastaajat, joille lämmityskustannus rasitteena	Kaikki vastaajat
Tiedän, kuinka säästää kulutustottumuksilla ja hankinnoilla energiaa	94%	90%

Tiedän, kuinka suuri osa tuloista kotitaloudessani käytetään energiaan	90%	74%
Tiedän, mistä saan tarvittaessa energianeuvontaa	74%	68%
Osaan auttaa muita energian ja siihen liittyvien maksujen säästämässä	64%	62%
Olen tyytyväinen asuntoini lämpötilaan	83%	80%

Kyvyyttömyyttä pitää yllä riittävän lämmintä sisäilmaa on yleensä pidetty yhtenä energiaköyhyyden tyypillisenä tunnusmerkkinä. Suomessa tällaisia henkilöitä oli vuonna 2018 Eurostatin mukaan 1.7% kansalaisista⁴. Indikaattoria on tärkeää seurata Suomessa. Tässä kyselyssä kysyttiin tyytyväisyyttä sisäilman lämpötilaan, eli kysymyksen asettelu on hieman erilainen. Tyytymättömien osuus (15% kaikista vastaajista) on kuitenkin merkillepantavan suuri. Tyytymättömyys oli suurempaa kerrostaloasujien keskuudessa (27% kerrostaloasujavastaajista), mikä saattaa viitata taloteknisiin kysymyksiin, eikä välttämättä taloudelliseen kykyyn selviytyä energialaskuista. Kerrostaloasujille energiamenot tyypillisesti eivät ole näkyviä erillisenä kulueränä, vaan ne on summattu yhteen muiden asumiskulujen kanssa vuokraan tai vastikkeeseen. Joissain tapauksissa näin toki saattaa olla, ja asiasta tarvittaisiin lisäselvityksiä.

Kuluttajien kommentteja omasta kodin energiakäytöstä ja -säästöstä

Puhelinhaastatteluihin kutsuttiin tammikuussa 2020 kuluttajia, jotka kyselyvastaustensa perusteella tunnistettiin mahdollisesti kuuluvan energiahaavoittuvien kuluttajien riskiryhmään. Kuluttajilta tiedusteltiin ennen kaikkea kokemuksia omista energiansäästämismahdollisuuksista omassa kodissaan. Kysymysrunko löytyy Liitteestä.

Haastatteluiden kautta piirretty kuva niukasti elävistä perheistä, joille energian säästäminen on tuttua ja arkipäiväistä. Melkein kaikille haastatelluille oli selvää, että lämpötilan laskeminen on tehokkain tapa säästää energiaa ja siihen kuluva rahaa. Näin joskus tehtiin jopa oman mukavuuden kustannuksella. Joissain tapauksissa asukkaat raportoivat elävänsä +18 asteessa, joka on alle yleisen mukavuusrajan. Alla valikoituja kommentteja:

⁴ Eurostat; Inability to keep home adequately warm - EU-SILC survey, verkkosivut. Luettavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ilc_mdes01 (viitattu 22.3.2020).

"Mä käytän aika vähän energiaa kun asun puutalossa ja mä asun yksin. --- Se [energiansäästö] näkyy kaiken näköisessä toiminnassa. --- Mulla on ledilamput, mitä nyt kaikilla on. [Muulloin] mä pistän muutaman kynttilän palamaan ja sit mä oon hämärähyyssyssä siellä muuten. Jos ajattelee, että mulla on kuitenkin oma sauna, niin mulla on 10 000 kWh vuodessa, joskus vajaa, ja mä lämmitän kaiken veden itse ja on sähkölämmitys, niin se ei oo kauheen paljon. Seuraan netistä kulutusta pari kertaa kuussa, ainakin sillon kun sähkölasku tulee. Mun talo on 150 vuotta vanha ja siitä saisi kyllä vielä vähän energiatehokkaammaksi, jos ois rahaa. --- Puutaloihmiset ymmärtää sen, ne on tottunut, niillä on villasukkia jalassa. Mä olen aika vilposessa. Mulla on 18-19 [astetta] mittarissa." (Omakotitaloasuja, sähkölämmitys, Turku)

"Asun suhteellisen vanhassa [, 50-luvulla rakennetussa] talossa, missä on alkuperäiset eristeet, niin tää eristäminen ja sitä kautta säästöjen saaminen --- on laskettu moneen kertaan ja se [olisi] niin kallista, että mä mielummin ostan sillä rahalla suoraan sähköä ja jotain teen joitain pieniä muutoksia ja tyydyn [pienempään kulutukseen ja] viileempään [lämpötilaan]. Sitä se on lähinnä ollut. Ja tietysti se, kun sähkö on pääasiallinen lämmitysmuoto ollut, niin mä oon polttopuiden kanssa jaksanut pelata.--- Yli puolet talosta lämpiää puulla, tukimuotona [puulämmitys on] on huomattava, niin kun mä jaksan touhuta sillä säästää tietyt summat joka vuosi." (Omakotitaloasuja, sähkö- ja puulämmitys, Jämsänkoski)

"Mä seuraan sitä [öljyn hintaa] rehellisesti sanottuna joka päivä, sitä markkinahinta kun ostetaan ja sit mä katon mun ostohintaa. --- Laitan sähkömittarin luvun kerran viikossa ylös. Mä laitan kerran viikossa kaiken kulutuksen ylös." (Öljylämmittäjä, Paimio)

"Meillä on kahden hengen talous, ei meillä enää paljoa ole mistä säästää. Ei me voida ihmeitä tehdä. Vaihdettiin keittiöremontin yhteydessä kaikki laitteet energiatehokkaiksi. --- Elämä opettaa, vuosien varrella on tullut [kaikkea] opittua. Mä oon aina ollut kiinnostunut energiasta." (Omakotitaloasuja, maalämpö, Harjavalta)

"Aika tarkasti säädellään lämpötilaa, sitten on puutakka, joka lämmittää. Osaamme sitä kyllä aika pihisti käyttää. --- Eläkkeellä olevana kun tulot ei ole suuret, niin pitää tarkkaan miettiä mihin rahansa pistää". (Omakotitaloasuja, öljy-, ulkoilmalämpöpumppu- ja puulämmitys, Mikkelin seutu)

"Vanha talo, kun otettiin purut pois, kun tiedetään, ettei se lämmitä. On eristetty, on vaihdettu ikkunoita, pistetty pintaan kaiken näköistä. Vaikka se on ollut perusparannusta, se on ollut myös sitä energiansäästöä: ettei falskaa ja että

pääsisi pienemmällä lämmityslaskulla. Kyllä sitä mieltii, että mikä olisi vaihtoehto, joka toinen päivä leivinuunilla lämmitetään taloa. Ilmalämpöpumppu on niin kallis investointi, ettei tule mieleenkään. Ja nykyisillä sähköhinnoilla ei tulisi mieleenkään lähteä sillä lämmittämään.” (Omakotitaloasuja, puu- ja sähkölämmitys, Pohjola)

”LED-lamput mulla oli käytössä jo 90-luvun puolella. Mulla on alle 1000 kWh [kuukausittainen sähkön-] kulutus, parhaimillaan alle 800, kun keskiarvo on 1500 yksinelävällä. --- Nyt ollaan jo sillä tasolla, että pitää tietää tosi tarkkaan, jos haluaa tietää mistä voi säästää. (Kerrostaloasuja, kaukolämpö, Kuopio)

”Aika paljon vaikutti noi valojen vaihdot. Sitten se, että elää pimeessä ja lukee otsavalolla lehtiä. Eikä yöllä käytä valoja pihalla, eikä sisällä. Ei niitä voi käyttää, jos haluaa säästää sähköä. Meillä on vissiin 12 pihavaloa, kun maalla asutaan ja täällä on tosi pimeitä, tähän aikaan kun ei oo lunta niin ei siellä näe mitään ilman valoja. Ei niitä voi käyttää. Tai ei niitä raaski käyttää. Turvallisuuden takia pidetään ne kuitenkin liiketunnistimella, kun karhuja ja susia ja ilvekset täällä pyörii.” (Omakotitaloasuja, sähkö- ja puulämmitys, Pieksämäki)

”Olen tehnyt [kaikkeni energiakustannuksissa säästämiseksi], mutta ikävä kyllä sitä maalämpöön siirtymistä ei voi tehdä. Sähkökulutuksen vähentämistä ja LED-lamppujen vaihtamista. Asuinlämpötilaa pidetään alle 20 asteessa. Oman mukavuuden kustannuksella pidetään hinta kohtuudessa. Mä oon aika aktiivisesti niitä [eri energiatarjoajien hintoja] yrittänyt selvittää, koska ne on aika kohtuuttomat.” (Öljy- ja puulämmittäjä, ei kerro paikkakuntaa)

”Kun muutettiin tähän taloon vuonna 1978 niin ensimmäisenä vuotena oli öljynkulutus 4400 litraa. Sitten siitä minä sen [säästämisen] aloitin. Ensimmäisenä vaihdettiin lämpöpattereihin. Sitten lämmityskattila ja siihen elektroninen säädin. Ja samalla koneen yläpohjan eristyksen lisäsimme. 90-luvulla tehtiin remontti, jossa vaihdettiin ikkunat kolmelasisiin. Nyt ollaan sitten siinä, että vuonna 2017 lisättiin yläpohjiin selluvillaa 25 senttiä lisäeristeeksi. [Toteutimme] ulko-oven vaihdon. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että meidän öljynkulutus on 2150 litraa.--- Nyt alkaa olla jo aika vaikea [keksiä mistä enää voi säästää]. Se ois sitten se maalämpö se seuraava, mutta se kustannus on niin tuntevan suuri.” (Öljylämmittäjä, Lieksa)

Yhteenveto

Kyselyn perusteella vaikuttaa, että Euroopassa raportoitua energiaköyhyyttä löytyy myös Suomesta. Tässä kohdistetussa kyselytutkimuksessa lämmityskustannukset olivat merkittävä taloudellinen rasite jopa kolmasosalle vastaajista. On suositeltavaa tutkia aihetta lisää, laajemmin ja

satunnaisotoksella. Henkilökohtainen kokemus energiakustannusrasitteesta ja asumismukavuudesta ovat hyvä lähtökohta energiaköyhyyden tutkimiseksi varsinkin Suomessa, jossa ei ole yleisesti tai virallisesti sovittuja energiaköyhyyden määritelmiä. Tutkimuksessa on syytä ottaa huomioon myös vastaajien sosioekonomisia taustatekijöitä.

ASSIST-hanke (www.assist2gether.eu) on Euroopan komission Horisontti2020-ohjelmassa rahoitettu hanke, jossa tutkitaan kuudessa Euroopan maassa energiaköyhyyden ilmenemismuotoja ja mahdollisuuksia tukea haavoittuvia kuluttajia muun muassa energianeuvonnan kautta ja tekemällä politiikkasuosituksia. Suomessa ASSIST-hankkeen partneri on VaasaETT.

Liite: Haastattelukysymysrunko

- 1) Mitä kautta kuulitte Kodin Energiakyselystä? Vastatessanne, pohditteko omaa energiankulutustanne ja mahdollisia uusia tapoja säästää energiaa?
- 2) Oletteko saanut viime aikoina neuvoja kotitalouden energiatehokkuuteen liittyen tai arjen säästöihin? Mihin kotisi tai asukkaiden kulutustottumuksiin vinkki liittyi? (esimerkiksi lämmitykseen, sähköön, energiaremontteihin) Tiedättekö mistä energianeuvontaa voi saada?
- 3) Oletteko tehnyt jonkinlaisia muutoksia energiankulutustottumuksissanne viimeisten kuukausien aikana? Jos olette niin, miksi? Millaisia? (Oletteko esimerkiksi hankkinut jotain uutta teknologiaa, vaihtanut polttimeen, tehnyt korjaustöitä, lisäeristystä, ikkuna- tai oviremontin? Oletko kilpailuttanut sähkösovimuksen?)
- 4) Koetteko, että energiankulutuksessanne on tapahtunut muutosta viimeisen neljän kuukauden aikana? Onko energialasku pienentynyt tai suurentunut?
- 5) Onko tapahtunut jotain muuta, joka mahdollisesti olisi voinut merkittävästi vaikuttaa kotitaloutenne energiankulutukseen joko viime aikoina, tai koskaan? (Esim. asunnon vaihto, luonnonmullistus, energiaremontti)?
- 6) Asteikolla 1-5, kuinka suurena haasteena koette kotitaloutenne lämmitysmenot ja sähkölaskun? Onko sinulla joskus ollut vaikeuksia energialaskujen maksamisessa? Koetteko, että energialasku on liian suuri?
- 7) Mitkä ovat asuntonne pääasialliset lämmitysmuodot? Mitä muita lämmitysmuotoja on käytössä?

- 8) Kuinka suuri on asuntonne lämmityspinta-ala? Kuinka vanha rakennus on kyseessä (ja missä sijaitsee)? Kuinka monta henkilöä asunnossa asuu?
- 9) Osaatteko arvioida, kuinka paljon energiaa kulutus oli päälämmitysenergiälähdettä viime kuussa? Kuinka paljon se oli neljä kuukautta sitten? Mikäli päälämmitysmuoto on sähkö: osaatko arvioida, mikä on lämmityksen osuus sähkölaskusta?
- 10) Osaatteko arvioida kuinka paljon asuntonsi käyttää keskimäärin kuukaudessa sähköä (Tiedätkö onko se enemmän tai vähemmän kuin samankaltainen asunto keskimäärin)?
- 11) Mikä on sähkömittarinne lukema tällä hetkellä?
- 12) Tiedätkö, mikä on sähkölaskussasi olevan sähköenergian hinta? Onko se enemmän tai vähemmän kuin Suomessa keskimäärin? Sähköenergian hinta on viimeisen vuoden aikana Suomessa ollut keskimäärin 5.5 snt/ kWh.
- 13) Mikä on lämmityslaskussanne olevan polttoaineen hinta?
- 14) Kuinka tyytyväinen olet keskimäärin asuntonsi lämpötilaan? (Erittäin tyytymätön, tyytymätön, en osaa sanoa, tyytyväinen, erittäin tyytyväinen)
- 15) Vastaisitteko seuraaviin kysymyksiin (Täysin eri mieltä, hieman eri mieltä, en osaa sanoa, hieman samaa mieltä, täysin samaa mieltä)
 - a. Tiedän kuluttaako asuntoni keskimääräistä enemmän tai vähemmän energiaa vastaaviin asuntoihin verrattuna
 - b. Tiedän mistä saan tarvittaessa energianeuvontaa
 - c. Tiedän maksavani sähköstä keskimääräistä kotitaloutta vähemmän
 - d. Tiedän, kuinka säästää kulutustottumuksilla ja hankinnoilla energiaa
 - e. Osaan auttaa muita energian ja siihen liittyvien maksujen säästämässä
 - f. Tiedän, kuinka suuri osa tuloista kotitaloudessani käytetään sähkөөn ja lämmitykseen
- 16) Onko teillä ollut jonkinlaisia energiaan liittyviä haasteita?